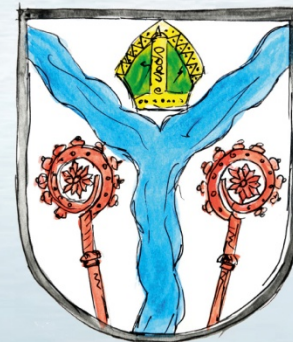

Osadnicy w Karlinie w pierwszych latach powojennych, czyli jak wyglądały lata 1945-47

ZAPRASZAMY NA WIRTUALNY SPACER PO WYSTAWIE

75 lat Polskiego
Pomorza
Zachodniego

Karlıno

Wydarzenie organizowane jest w ramach obchodów 75-lecia Polskiego Pomorza Zachodniego

MUZEUM
ZIEMI KARLIŃSKIEJ

Osadnicy w Karlinie w pierwszych latach powojennych, czyli jak wyglądały lata 1945-47.

W marcu 1945 roku do Karlina przybyła pierwsza grupa polskich osadników, ze Stanisławem Pawlińskim, Antonim Głuszko, Janem Malinowskim, Henrykiem Szulcem, Stanisławem Sową na czele. Pod koniec kwietnia dołącza do nich Zygmunt Gruchot i inni osadnicy, m.in. w grupie, znalazł się Piotr Gryniewicz, który został pierwszym powojennym burmistrzem Karlina.

Przejmowanie gospodarstw na naszym terenie jak i całym wówczas Pomorzu Zachodnim, przebiegało w sposób żywiolowy. Początkowo nie było nawet stosownych aktów prawnych regulujących przebieg akcji przesiedleńczo osadniczej oraz procedur zajmowania gospodarstw ponemieckich. Władze, zainteresowane jak najszybszą polonizacją i zagospodarowaniem Pomorza Zachodniego, nie utrudniały napływającej ludności polskiej zajmowania wybranych gospodarstw. W pierwszej kolejności osiedlano się w gospodarstwach opuszczonych, mniej zniszczonych i większych. Tak jak w innych częściach ziem pozyskanych, proces osadniczy spowodował swoistą mozaikę ludnościową. Według stanu na grudzień 1948 roku dwie trzecie przybyłych tu osadników pochodziły z Polski centralnej, a jedna trzecia z terenów utraconych przez Polskę na wschodzie.

Wystawa pn. *Osadnicy w Karlinie w pierwszych latach powojennych. Czyli jak wyglądały lata 1945-47 w Karlinie*, to przedstawienie jak w tych trudnych latach kształtowało się nasze miasto i cała struktura organizacyjna naszej małej ojczyzny. Na wystawę składają się archiwalia przechowywane w Archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej, Archiwum Diecezjalnym w Koszalinie, Archiwum Państwowym w Koszalinie oraz Kroniki Miejskiej Karlina.

Szkoła liczy 6 klas.

Zapraszamy na wirtualny spacer po wystawie

28 kwietnia 1946 roku. Przez Karlino przejeżdża Sztafeta Szczecin – Gdańsk. Na tę okoliczność dzieci ze szkoły w Karliniu przygotowały powitanie, które odbyło się na rynku. Fot. Archiwum Szkoły Podstawowej w Karliniu.

Karlıno, lata 50. XX w. Nieistniejące kamienice przy Rynku.
Dziś znajduje się w tym miejscu zabudowa z lat 70/80. XX w.
Fot. Archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej.

Karlino, lata 50. XX w. Widok na nieistniejące kamienice przy rynku.
Dziś znajduje się w tym miejscu zabudowa z lat 70/80. XX w.
Fot. Archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej.

Rynek. Widok na nieistniejące kamienice. Lata 50. XX w.
Fot. Archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej.

Karlino. Nieistniejąca kamienica przy ul. Szczecińskiej.
Dzisiaj znajduje się w tym miejscu przystanek autobusowy nieopodal spichlerza.
Fot. Archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o. Koszalin.

Pierwszy chleb po wojnie

W archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej w jednej z kronik miejskich jest wzmianka o tzw. **Pierwszym chlebie** w Karlinie, którego wypiekł dla pierwszych osadników Zygmunt Gruchot. Tak wspominał swój pierwszy kontakt z naszym miastem:

...było nas (w Karlinie) osiemnastu, między innymi: Maria Kujawa, Potocka - imienia nie pamiętam, Jan Kufel, Franciszek Rzeszczyński z żoną, Stanisław Michalski z żoną, Antoni Głuszko, Władysław Sowa i inni...

Pan Zygmunt jako pierwszy po 1945 roku zajął się wypiekiem chleba, piekarnie prowadził razem z Władysławem Sową. Mieszkał na ulicy Konopnickiej, a piekarnia zlokalizowana była nieopodal (budynek w 1988 roku już nie istniał).

Do października 1945 roku, chleb piekli za darmo zarówno dla wojska jak i dla cywilów.

Na przełomie 1945/46 roku Pan Zygmunt zakupił lokal za 30 tys. złotych na nową piekarnię. Od tego momentu zaczął sprzedawać swoje wyroby. Piekarnię prowadził do 30 kwietnia 1950 roku. Jak wspomina:

...był to czas likwidowania kułaków i w ogóle wszelkiej własności prywatnej. Musiałem więc zdać piekarnię, za którą otrzymałem 800 złotych. Piekarnię przejęła Spółdzielnia GS "SCH". Zostałem wówczas zatrudniony w Spółdzielni jako kierownik piekarni...

Pamiątkowa fotografia z 1950 roku, zrobiona 30 kwietnia u notariusza w Białogardzie po przekazaniu piekarni dla GS "SCH". Od lewej: P. Skarecki (księgowy z GS SCH), Zygmunt Gruchot (właściciel piekarni), Ruciński (właściciel restauracji Bristol - późniejsza Ratuszowa), Leon Krzyżński (II właściciel piekarni), Tadeusz Mrozowski (członek rady Nadzorczej GS SCH). Fot. Kronika Miejska.

Z rodzinnego archiwum pana Zygmunta, fotografia z zaplecza piekarni.

To samo stało się restauracja Bristol (widoczny fragment nazwy na fotografii obok z końca lat 50. XX), której właścicielem był Pan Ruciński. Restauracja przeszła w ręce Państwowe i dostała nową nazwę, którą kojarzy większość starszych mieszkańców naszego miasta jako Ratuszowa (inaczej Słodka dziurka).

Kułak - określenie stosowane w ZSRR, a następnie w państwach bloku wschodniego wobec bogatego chłopca uznanego za zdrajcę, wroga klasowego i pijawkę na zdrowym ciele społeczności wiejskiej. Według klasyfikacji urzędowej chłopcy zostali podzieleni na biedniaków, średniaków i kułaków. Biedniak był pozytywny, średniak neutralny, kułak - godny napiętowania.

28 kwietnia 1946 roku. Przez Karlino przejeżdża Sztafeta Szczecin – Gdańsk. Na tę okoliczność dzieci ze szkoły w Karlinie przygotowały powitanie, które odbyło się na rynku. Fot. Archiwum Szkoły Podstawowej w Karlinie.

Osadnicy/Pionierzy w Karlinie w pierwszych latach powojennych, czyli jak wyglądały lata 1945-47.

Karlino w czasie działań wojennych nie ucierpiało, ponieważ wojska niemieckie w ucieczce przed nacierającymi wojskami radzieckim i polskim w pośpiechu ewakuowali się wraz z ludnością cywilną w kierunku Kołobrzegu. Jedynym poważnym zniszczeniem było wysadzenie mostu na rzece Parsęcie przy ul. Szczecińskiej.

Ze względu na zbyt duże zniszczenia Kołobrzegu, władze powiatowe organizowały się w Karlinie (spowodowało to również nagły napływ ludności osiedleńczej - liczba mieszkańców wzrosła wtedy na krótko do ponad 5000 osób). Do Karlina więc zgłosiła się grupa polskich pionierów z Piotrem Grynkiewiczem 3 kwietnia 1945 roku. Komitet wojenny Filatiewa wkrótce mianował Piotra Grynkiewicza na burmistrza Korlina, bo tak wówczas nazywało się miasto. Tak wspomina w 1987 roku Piotr Grynkiewicz swoje pierwsze dni w Karlinie:

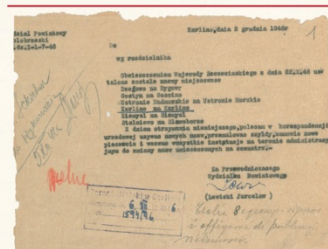
...punktem dowodzenia był pokój w budynku, będącym dziś siedzibą władz miejskich. Jakies krzesło, stół zamiast biurka, długo bez światła, ale to nie miało najmniejszego znaczenia. Z pionierskiego mienia udało się zabezpieczyć fabrykę maszyn rolniczych oraz 50 ton nowych narzędzi rolniczych. Przekazano to wszystkim Samopomocy Chłopskiej, a ta z kolei rolnikom.

Rynek. Widok na zrujnowane w pierwszych latach powojennych. Fot. Archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej.

Ul. Szczecińska. Widok na przebudowany Hotel Pod Czarnym Orłem. Zarek po wojnie budynki zniszczone. Fot. Archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej.

Pismo informujące o obniżeniu Wzrostu Szczecińskiego z dnia 22 X 1946 r. na nowy, starszy Karlino (zmiennie nazwę na Karlino. Archiwum Państwowe w Koszalinie).

Piotr Grynkiewicz funkcję burmistrza pełnił bardzo krótko (niecały miesiąc), bo już w maju 1945 roku władzę burmistrza miasta obejmuje Jan Kufel. 1 czerwca tego samego roku do Karina przyjechał Stefan Umiński, skierowany z Warszawy celem objęcia stanowiska burmistrza dnia kolejnego (2.06.1945 roku). Jan Kufel objął funkcję zastępcy Stefana Umińskiego. Ze wspomnień Władysława Ciesielskiego można wyczytać, że poprzedni dwaj burmistrzowie nie chcieli pełnić tej funkcji. Władysław Ciesielski w Karlinie pojawił się w drugiej połowie kwietnia, gdzie praktycznie władze Karlina były już sformowane. Został wysłany na ziemię zachodnie w celu zmontowania grupy operacyjnej jako Pełnomocnik Rządu na Obwód Kołobrzegi. 23 kwietnia trafił do Kołobrzegu, a stamtąd do Karlina.

Początkowo dla miasta przyjęto nazwę Korlino (Körlin), która to funkcjonowała do 1947 roku, mimo że decyzją Wojewody Szczecińskiego, opublikowaną 22 października 1946 roku miastu zmieniono nazwę na obecna.

Karlino. Stacja kolejowa przed zakończeniem wojny. Fot. Archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej.

Na początku kwietnia powstaje tzw. komitet osiedleńczy, w tym samym miesiącu, rozładowano transport w którym była również ludność z okolic Równie w ilości około 1000 osób. Według W. Ciesielskiego, rozlokowanie repatriantów nie natrafiono na większe trudności, dysponowano na wsiach dobrymi budynkami, trzoda chlewną i stosunkowo dużą ilością koni. Miejscowość Równie na dzisiejszej Ukrainie, w roku 1945, podobnie jak cały obszar Kresów Wschodnich II RP, została odłączona od Polski i włączone do państwa Ukraina. W mieście Równie działa oddział Towarzystwa Kultury Polskiej.

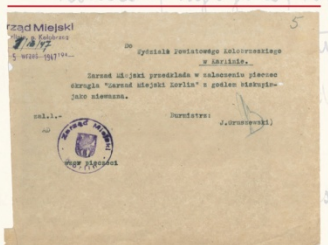
S p i s

Wszystkie plany w Karlino pow. Kołobrzeg
z nazw wsi i osiedli i adresami przez Komisję Rady Narodowej
w dniu 11.VI.47r. z uwzględnieniem nazw dawnych (niemieckich)

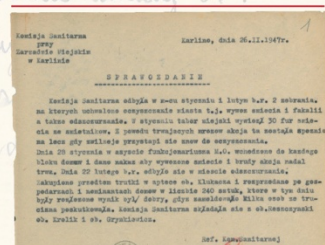
Nazwa obecną	Nazwa dawna (niemiecka)
ul. Korwalińska	Körliner-Strasse
ul. Biulogrodzka	Bulogrod-Strasse
ul. Szczecińska	Schlawer-Strasse
ul. Białobruna	Bielobrun-Strasse
ul. Radziewskiego	Kirch-Strasse
ul. Rynek	Markt
ul. Stobolna	Schlesier-Strasse
ul. Szkolna	Schul-Str.
ul. Szpitalna	Kranken-Str.
ul. M. Koszaliński	Post-Str.
ul. Wigury	Magnaten-Str.
ul. Gen. Białoskórskiego	Karl-Str.
ul. Główna	Wiesen-Str.
ul. Parkowa	Friedhof-Str.
ul. Traugotta	Pfand-Str.
ul. M. Borskiego	Borschen-Str.
ul. Koszaliński	Schlesier-Str.
ul. Władysława Ciesielskiego	Gen.-Vork.
ul. Główna	Post-Str.
ul. Przejazdowa	Wirt-Str.
ul. Władysława Ciesielskiego	Alte-Katholiken-Str.
ul. Ciesielskiego	Schlesier-Str.
ul. Mł. Kołobrzegi	Post-Str.
ul. Polna	Post-Str.
ul. Władysława Ciesielskiego	Alte-Katholiken-Str.
ul. Ciesielskiego	Schlesier-Str.
ul. Mł. Kołobrzegi	Post-Str.
ul. Polna	Post-Str.

Przebiegł: Janina M. S. H. (1947)
(K. Grynkiewicz)

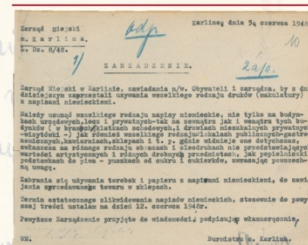
Spis polskich nazw ulic i placów Karlina zatwierdzonych przez Komisję Rady Narodowej w dniu 11 VI 1947 r. z podaniem nazw poprzednich (niemieckich). Archiwum Państwowe w Koszalinie.

Pismo z 26 VI 1947 r. uchwaleńskie powołujące zarząd „Zarząd Miejski Korlin” z podaniemiskup. Archiwum Państwowe w Koszalinie.

Sprawozdanie Komisji Statutowej przy Zarządzie Miejskim w Karlino z 26 VI 1947. Archiwum Państwowe w Koszalinie.

Zarządzenie Zarządu Miejskiego w Karlino z 30 VI 1948 r. w sprawie zarządzenia uchylenia wszelkiego rodzaju obowiązków i uprawnień zgodnie w KPRP. Archiwum Państwowe w Koszalinie.

Władysław Ciesielski w Karlinie pojawił się w drugiej połowie kwietnia, gdzie praktycznie władze Karlina były już sformowane. Został wysłany na ziemię zachodnie w celu zmontowania grupy operacyjnej jako Pełnomocnik Rządu na Obwód Kołobrzegi. 23 kwietnia trafił do Kołobrzegu, a stamtąd do Karlina.

Körlin (persante)

do 1945 r.

KORLIN

od 1945 r.

KORLINO

od 1945/46 r.

KARLINO

od 1947 r.

Jeżeli chodzi o pochodzenie mieszkańców Karlina, to należało by się odnieść do danych które są przechowywane w archiwach. Również dość skrupulatnie w swojej pracy opracował to Pan Andrzej Bednarczyk, który korzystał z danych jakie przechowywane były w archiwum naszej parafii w Karlinie. Pod uwagę wzięto wpisy z dwóch rubryk „miejsce urodzenia” i „miejsce zamieszkania”. Z badań tych powstała poniższa tabela, która pozwala określić jakich regionów Polski pochodzili gdzie osiedlali się mieszkańcy karlińskiej parafii po zakończeniu działań wojennych.

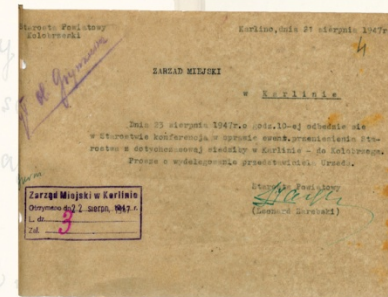
TABELA 1
Pochodzenie terytorialne mieszkańców Karlina

Przedsiedlecy		Repatrianci	
Województwo	Powiat	Województwo	Powiat
białostockie	Augustów, Białystok, Bielsk Podlaski, Łomża, Ostrow Mazowiecki	białostockie	Grodno, Sokółka, Wołkowysk
kieleckie	Busko Zdrój, Bełżan, Częstochowa, Jedrzejów, Kielce, Koźminek, Orlisz, Opatów, Opoczno, Pińczów, Radom, Sosnowiec, Zawieście	lwowskie	Bóbrka, Drohobycz, Lesko, Rawa, Ruská, Rudki, Sokal
krakowskie	Dębica, Dąbrowa Tarnowska, Jasło, Kraków	nowogródzkie	Baranowiec, Lidia, Nieszwisz, Słonin
lubelskie	Biała Podlaska, Biłgoraj, Chełm, Garwolin, Janów Lubelski, Krasnostaw, Lubartów, Lublin, Łuków, Puławy, Radzyń Podlaski, Siedlce, Tomaszów Lubelski, Węgrów, Włodawa, Zamosć	poleskie	Brześć, Pińsk, Prużana
lwowskie	Brzozów, Jarosław, Kolbuszowa, Nisko, Przemysł, Rzeszów, Sanok	tarnopolskie	Brody, Podhajce, Tarnopol, Trembowla
łódzkie	Łask, Łęczyca, Łódź, Piotrków Trybunalski, radomsko, Sieradz, Wielka	wileńskie	Wiłno, Wilejka
pomorskie	Aleksandrów Kujawski, Bydgoszcz, Chełmno, Grudziądz, Inowrocław, Lipno, Rybin, Świecie, Szubin, Toruń, Wąbrzeźno	wolyńskie	Kowel, Kostopol, Luck, Równe (około 1000 osób), Włodzimierz Wolyński
poznańskie	Gniezno, Koło, Krotoszyń, Kościan, Kalisz, Konin, Porań, Rawicz, Szamotuły, Śreń, Środa, Turko, Września		
warszawskie	Ciechanów, Dziadowo, Gostyń, Grójec, Kamień, Łowicz, Mława, Płock, Pułtusk, Płońsk, Radzymin, Sierp, Warszawa		

TABELA 2
Przedstawia, w których miejscowościach Karlina i okolic zatrzymało się najwięcej repatriantów i przesiedleńców z poszczególnych regionów w latach 1945 - 1949

Przedsiedlecy		Repatrianci	
Województwo pochodzenia	Miejsce osiedlenia	Województwo pochodzenia	Miejsce osiedlenia
warszawskie	Karlino, Kolonia Miejska	wolyńskie	Karwin, Gościnko, Kowalec
pomorskie	Karlino, Daszewo	wileńskie	Karlino, Redlino
lubelskie	Karlino	nowogródzkie	Karlino, Redlino
łódzkie	Domacyno, Karlino, Gościnko	tarnopolskie	Kowalec
kieleckie	Karlino, Redlino	lwowskie (część wsch.)	Rokosowo
poznańskie	Karlino, Redlino	poleskie	Piotrowo, Daszewo
krakowskie	Karlino	białostockie (część wsch.)	Karlino
lwowskie (część zach.)	Karlino, Redlino		
białostockie (część zach.)	Karlino		

Z powyższej tabeli wynika, że przedsiedlecy najczęściej osiedlali się w Karlinie i okolicznych wioskach, a repatrianci kierowali się głównie na wieś. Powodem takiego rozmieszczenia pierwszych osadników było to, że pierwszymi byli przedsiedlecy. Przybyli na nasze tereny zaraz po zakończeniu działań wojennych i ze względów bezpieczeństwa osiedlali się w mieście lub w ich pobliżu - czuli się bezpieczniej z dala od szabrowników i różnych nieciekawych grup. Repatrianci natomiast napływali w późniejszym okresie, wówczas władze zapewniły większe bezpieczeństwo napływającej ludności. Określenie liczby osadników w naszym regionie w pierwszych latach jest bardzo trudne, ponieważ wówczas ludność często się przemieszczała do innych regionów Pomorza Zachodniego. Liczba mieszkańców w Karlinie po 1947 roku zmniejszyła się o prawie 60%, gdy przeniesiono starostwo do odbudowanego Kołobrzegu.

Mapa Administracyjna z 1939 roku. Na mapie podkreślono nazwy powiatów, z których pochodzili pierwsi osadnicy Karlina. Kolorem fioletowym zaznaczono granice powiatów, z których pochodziło ich najwięcej.

W roku 1947 przeniesiono władze powiatu do Kołobrzegu. Wszystkie powiatowe organy administracyjne zostały przeniesione do Kołobrzegu. W miarę powiększania się możliwości mieszkaniowych w Kołobrzegu, urzędnicy do tej pory mieszkający w Karlinie, zaczęli przeprowadzać się do Kołobrzegu. W dodatku był to również okres przesiedlenia ludności niemieckiej na tereny Niemiec. Z powyższych powodów Karlino zaczęło się wyludniać i tym samym zaczęły pustoszeć nie tylko całe domy, kamienice, ale również całe ulice. Jak ulica Żwirki, Wigury, Konopnickiej. Pod wpływem tych zdarzeń w Karlinie pozostał tylko jeden sklep, który podlegał spółdzielni Społem Białogard. Wówczas Karlino liczyło 2500 mieszkańców. Przypomnijmy, że w 1946 roku najwyższe statystyki mówią, że liczba mieszkańców wzrosła wtedy na krótko do ponad 5000 osób.

Körlin (persante)

do 1945 r.

KORLIN

od 1945 r.

KORLINO

od 1945/46 r.

KARLINO

od 1947 r.

Jeżeli chodzi o pochodzenie mieszkańców Karlina, to należało by się odnieść do danych które są przechowywane w archiwach. Również dość skrupulatnie w swojej pracy opracował to Pan Andrzej Bednarczyk, który korzystał z danych jakie przechowywane były w archiwum naszej parafii w Karlinie. Pod uwagę wzięto wpisy z dwóch rubryk „miejsce urodzenia” i „miejsce zamieszkania”. Z badań tych powstała poniższa tabela, która pozwala określić jakich regionów Polski pochodzili gdzie osiedlali się mieszkańcy karlińskiej parafii po zakończeniu działań wojennych.

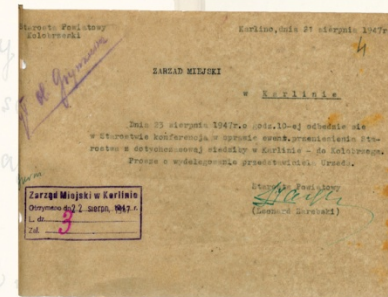
TABELA 1
Pochodzenie terytorialne mieszkańców Karlina

Przedsiedlecy		Repatrianci	
Województwo	Powiat	Województwo	Powiat
białostockie	Augustów, Białystok, Bielsk Podlaski, Łomża, Ostrow Mazowiecki	białostockie	Grodno, Sokółka, Wołkowysk
kieleckie	Busko Zdrój, Bełżan, Częstochowa, Jedrzynów, Kielce, Koźminiec, Orlisz, Opaszów, Opoczno, Pińczów, Radom, Sosnowiec, Zawiejsze	lwowskie	Bóbrka, Drohobycz, Lesko, Rawa, Ruská, Rudki, Sokal
krakowskie	Dębica, Dąbrowa Tarnowska, Jasło, Kraków	nowogródzkie	Baranowiec, Lidia, Nieszwiez, Slonin
lubelskie	Biała Podlaska, Biłgoraj, Chełm, Garwolin, Janów Lubelski, Krasnostaw, Lubartów, Lublin, Łuków, Puławy, Radzyn Podlaski, Siedlce, Tomaszów Lubelski, Węgrów, Włodawa, Zamosć	poleskie	Brześć, Pińsk, Prużana
lwowskie	Brzozów, Jarosław, Kolbuszowa, Nisko, Przemysł, Rzeszów, Sanok	tarnopolskie	Brody, Podhajce, Tarnopol, Trembowla
łódzkie	Łask, Łęczyca, Łódź, Piotrków Trybunalski, radomsko, Sieradz, Wielka	wileńskie	Wiłno, Wilejka
pomorskie	Aleksandrów Kujawski, Bydgoszcz, Chełmno, Grudziądz, Inowrocław, Lipno, Rybin, Świecie, Szubin, Toruń, Wąbrzeźno	wolyńskie	Kowel, Kostopol, Luck, Równe (około 1000 osób), Włodzimierz Wolyński
poznańskie	Gniezno, Kolo, Krotoszyń, Kościan, Kalisz, Konin, Porań, Rawicz, Szamotuły, Śreń, Środa, Turko, Września		
warszawskie	Ciechanów, Dziadowo, Gostyń, Grójec, Kamień, Łowicz, Mława, Płock, Pułtusk, Płock, Radzymin, Sierp, Warszawa		

TABELA 2
Przedstawia, w których miejscowościach Karlina i okolic zatrzymało się najwięcej repatriantów i przesiedleńców z poszczególnych regionów w latach 1945 - 1949

Przedsiedlecy		Repatrianci	
Województwo pochodzenia	Miejsce osiedlenia	Województwo pochodzenia	Miejsce osiedlenia
warszawskie	Karlino, Kolonia Miejska	wolyńskie	Karwin, Gościnko, Kowalec
pomorskie	Karlino, Daszewo	wileńskie	Karlino, Redlino
lubelskie	Karlino	nowogródzkie	Karlino, Redlino
łódzkie	Domacyno, Karlino, Gościnko	tarnopolskie	Kowalec
kieleckie	Karlino, Redlino	lwowskie (część wsch.)	Rokosowo
poznańskie	Karlino, Redlino	poleskie	Piotrowo, Daszewo
krakowskie	Karlino	białostockie (część wsch.)	Karlino
lwowskie (część zach.)	Karlino, Redlino		
białostockie (część zach.)	Karlino		

Z powyższej tabeli wynika, że przedsiedlecy najczęściej osiedlali się w Karlinie i okolicznych wioskach, a repatrianci kierowali się głównie na wieś. Powodem takiego rozmieszczenia pierwszych osadników było to, że pierwszymi byli przedsiedlecy. Przybyli na nasze tereny zaraz po zakończeniu działań wojennych i ze względów bezpieczeństwa osiedlali się w mieście lub w ich pobliżu - czuli się bezpieczniej z dala od szabrowników i różnych nieciekawych grup. Repatrianci natomiast napływali w późniejszym okresie, wówczas władze zapewniały większe bezpieczeństwo napływającej ludności. Określenie liczby osadników w naszym regionie w pierwszych latach jest bardzo trudne, ponieważ wówczas ludność często się przemieszczała do innych regionów Pomorza Zachodniego. Liczba mieszkańców w Karlinie po 1947 roku zmniejszyła się o prawie 60%, gdy przeniesiono starostwo do odbudowanego Kołobrzegu.

Mapa Administracyjna z 1939 roku. Na mapie podkreślono nazwy powiatów, z których pochodzili pierwsi osadnicy Karlina. Kolorem fioletowym zaznaczono granice powiatów, z których pochodziło ich najwięcej.

W roku 1947 przeniesiono władzę powiatu do Kołobrzegu. Wszystkie powiatowe organy administracyjne zostały przeniesione do Kołobrzegu. W miarę powiększania się możliwości mieszkaniowych w Kołobrzegu, urzędnicy do tej pory mieszkający w Karlinie, zaczęli przeprowadzać się do Kołobrzegu. W dodatku był to również okres przesiedlenia ludności niemieckiej na tereny Niemiec. Z powyższych powodów Karlino zaczęło się wyludniać i tym samym zaczęły pustoszeć nie tylko całe domy, kamienice, ale również całe ulice. Jak ulica Żwirki, Wigury, Konopnickiej. Pod wpływem tych zdarzeń w Karlinie pozostał tylko jeden sklep, który podlegał spółdzielni Społem Białogard. Wówczas Karlino liczyło 2500 mieszkańców. Przymyślnym, że w 1946 roku najwyższe statystyki mówią, że liczba mieszkańców wzrosła wtedy na krótko do ponad 5000 osób.

Początki służb mundurowych w powojennym Karlinie

Milicja Obywatelska

Początki powstania formacji Milicji Obywatelskiej sięgają 1945 roku. 20 marca po działaniach wojennych w Kołobrzegu, kilka rodzin przybyło do Karlina. Wśród nich byli: Antoni Głuszko, Jan Malinowski, Stanisław Sowa, Stanisław Michalski, Henryk Szuk, i inni. i jako pierwsi utworzyli grupę porządkową na terenie Karlina i okolic. Chorążym został Zygmunt Olenderek, a dowódcą plutonu operacyjnego Stanisław Pawliński. Na miejsce Komendy wybrano pomieszczenia ratusza (wejście boczne - dzisiejsza kasa UM). Budynek nr 14 przy rynku przeznaczono na sypialnię i stołówkę dla funkcjonariuszy.

Ratusz w Karlinie w latach 20. XX w. Pienisza siedziba MO. Wejście na posterunek zaznaczono kolorem. Fot. Archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej.

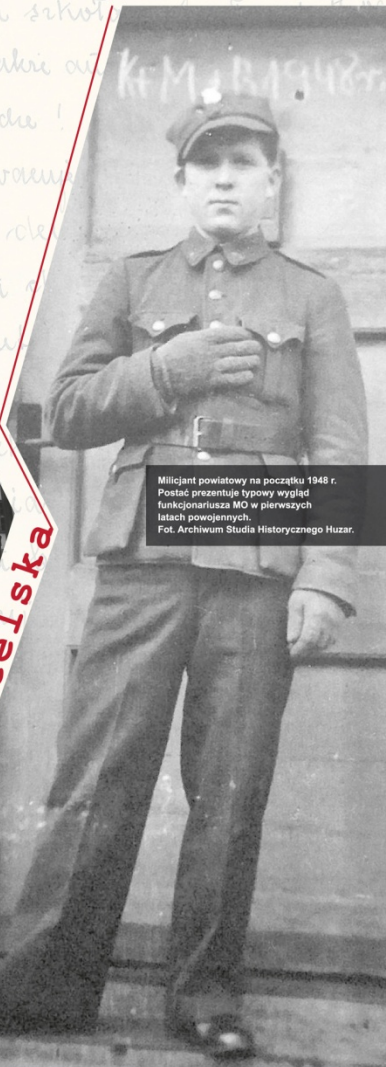
Ul. Koszalińska przed wojną. Po prawej stronie widoczny budynek, w którym od 1947 roku, mieściła się siedziba MO. Fot. Archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej.

Typowy zestaw mundurowy używany przez funkcjonariuszy MO w latach 40. XX w. Kolekcja Studia Historycznego Huzar.

Rynek. Posterunek Milicji zaraz po przebudowie w 1973 roku. Fot. Archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej.

Milicjant powiatowy na początku 1948 r. Postać prezentuje typowy wygląd funkcjonariusza MO w pierwszych latach powojennych. Fot. Archiwum Studia Historycznego Huzar.

Ówczesni milicjanci nie mieli żadnego umundurowania, a pierwszym transportem była para koni i wóz, którego woźnicą został Stanisław Zieliński. Pod koniec 1945 roku zorganizowano samochód osobowy (niemiecki DKW) - niestety nie był sprawny, lecz udało się go wyremontować. Kierowcą został Feliks Witek. Jeszcze w 1945 roku stan plutonu wynosił 45 osób. Niestety nie był to stan tzw. stały. Często dochodziło do sytuacji, że dany funkcjonariusz potrafił zostawić broń na posterunku i zniknąć bez wieści. Jak wspomina Stanisław Pawliński:

...służba pełniona nieraz w głodzie i chłodzie, niejednokrotnie milicjanci nie wracali ze służby w ogóle. W grudniu 1945 roku nie powrócił z patrolu milicjant Hajduk. Został uznany za zaginionego, lecz po dłuższym czasie okazało się że został zamordowany...

Ciało Hajdujka znaleziono w lesie w worku, a sprawa trwała ponad cztery lata. Kolejną ofiarą był milicjant Pełka, otrzymał on za zadanie zawieźć na stację PKP Komendanta Posterunku. Niestety ze służby już nie wrócił - znaleziono go martwego w rowie za Redlinem - został zastrzelony.

Wiosną 1947 roku, kiedy Komenda Powiatowa została przeniesiona do Kołobrzegu, Stanisław Pawliński został oddelegowany do organizowania posterunku milicji w Karlinie. Do dyspozycji miał pięciu milicjantów, a na pomieszczenie posterunku przydzielono im budynek przy ul. Koszalińskiej 77. Środkami łączności jak wspomina St. Pawliński był jeden koń, dwukółka oraz dwa rowery.

Milicja Obywatelska

Początki służb mundurowych w powojennym Karlinie

Straż Pożarna

Warto wspomnieć o innych służbach mundurowych, które wyklarowały się również we wczesnych latach powojennych. Z zapisu Kroniki Karlina wynika, że już w 1945 roku burmistrz miasta Jan Kufel zorganizował jednostkę Ochotniczej Straży Pożarnej. W skład której wchodziło osiemnastu obywateli. Jednak swą organizację i bojową służbę rozpoczęła na początku 1946 roku i tę datę przyjęto za początek OSP w Karlinie. Jak wspomina Stefan Szyszko:

...Początki były bardzo trudne. Brak było dostatecznego wyposażenia. Wyposażenie stanowiła sikawka ręczna, wiadra, drabiny, bosaki oraz zaprzęg konny wykorzystywany na co dzień dla celów gospodarki komunalnej. Karlińska OSP dysponowała również wozem bojowym uzyskanym z demobilu - produkcji amerykańskiej. Z samochodem tym było wiele problemów, zwłaszcza przy wyjeździe z remizy i włączenie się do ruchu na głównej ulicy Koszalińskiej. Wykonując manewr w lewo lub prawo samochód zajeżdżał aż na przeciwny chodnik. Wymagało to bardzo ostrożnej jazdy...

Pierwsza siedziba Straży Pożarnej w Karlinie. Fot. Archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej.

Rok 1958. Jedno z najstarszych zachowanych zdjęć Straży Pożarnej w Karlinie. Fot. Kronika Straży Pożarnej w Karlinie.

Pod koniec lat 50. XX w. Jednostka OSP wyposażona została w samochód „DOG” przystosowany do potrzeb jednostki. Trzon jednostki stanowili w tym czasie tacy członkowie jak: Jan Kufel, Franciszek Słonimski, Henryk Flis, Konrad Nowicki, Leon Boniek.

Organizacja oświaty

Organizacja oświaty w pierwszych latach po wojnie nie była tak energiczna jak innych instytucji, ale na tyle sprawna, że wykształciła się do końca 1945 roku. Brak nauczycieli sprawił, że organizacja oświaty w Karlinie zajęto się dopiero po kilku miesiącach od zakończenia wojny. W sierpniu 1945 roku przyjechała do Karlina Helena Kowalczyk, której powierzono organizację oświaty.

Główną trudnością w organizacji pierwszej polskiej szkoły był brak lokalu, ponieważ budynek po byłej szkole niemieckiej zajmowali żołnierze radzieccy. W tym celu na budynek szkoły zaadaptowano kamienicę przy ul. Koszalińskiej 81. Jak podaje w kronice szkoły Helena Kowalczyk, Zarząd Miejski, jak również inne władze, poza przydzieleniem domu na szkołę, absolutnie nieinteresowały się jej potrzebami. Z żalem napisała w kronice (15 IX 1946 roku) o obojętności władz miejskich, a w szczególności ówczesnego burmistrza Gruszewskiego w odniesieniu do potrzeb szkoły. W rezultacie o byt szkoły troszczyli się wyłącznie nauczyciele pomocy Komitetu Rodzicielskiego z jego przewodniczącą Lewicką.

Pierwszy budynek szkoły po 1945 roku zlokalizowany był przy ul. Koszalińskiej 81 (po prawej). Przed wojną budynki przy ul. Koszalińskiej 78 i 81 to tzw. Domy Nauczycieli, które na potrzeby kwater wybudowane zostały w końcu lat 30. XX wieku. Nad wejściem lewego budynku (nr 78) znajdował się napis w języku niemieckim, w dowolnym tłumaczeniu znaczył: *Kto się daje łatwo złościć (zniechęcić) ten nie ma silnej woli do czynów.* Fot. Archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej.

Ze wspomnień pani Heleny Kowalczyk można wyczytać, że w organizację szkoły włączali się również sami uczniowie:

...Pomagały również dzieci szkolne, np. syn komendanta miasta Ryszard Niedźwiedz przyciągnął do szkoły maszynę do szycia, Wacław Gruchot przyniósł cztery krzesła. Ściągano skąd było można stoły, ławki i inne konieczne sprzęty. 5 września 1945 roku do Karlina przyjeżdża nowa nauczycielka Ryta Zakrzewska, a nieco później Jadwiga Domańska. Pierwszym nauczycielom nie było zbyt łatwo w powojennym Karlinie. Nie mając praktycznie żadnych warunków bytowych, mebli, łóżek, śpią na podłodze...

Szkola w roku 1946. 15 IX 1946 roku ówczesna oświata przejęła dzisiejszy gmach szkoły. Fot. Archiwum SP Karlino.

14 września 1945 roku, szkoła przy ul. Koszalińskiej 81 w Karlinie została oddana do użytku. Naukę podjęło 70 dzieci. Na dzień 1 października było już 85 dzieci, które uczęszczały do klas od I do IV. W pierwszym roku szkolnym 1945/46 uruchomiono tylko klasy I – VI, ponieważ do klasy VII nie było kandydatów. Klasy II, III i IV uczyły się razem, natomiast klasa I i VII oddzielnie.

Rok później tj. 15 IX 1946 roku ówczesna oświata przejęła dzisiejszy gmach szkoły. W kronice szkoły Helena Kowalczyk z żalem wspomina złe podejście ówczesnego burmistrza Karlina Gruszewskiego do szkoły:

...Obecny burmistrz m. Karlina ob. Gruszewski oddał Komitetowi gmach szkoły zupełnie pusty, a krzesła i inne sprzęty potrzebne szkole, znajdujące się z tyłu budynku przeznaczył komu innemu. Szopę znajdującą się na boisku szkolnym kazał rozebrać i z desek tych postawił sobie komórki...

Dzieci podczas lekcji w karlińskiej szkole. Fot. Archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej.

oświata w Karlinie w latach powojennych

Helena Kowalczyk. Pierwsza kierownik i organizator oświaty w latach powojennych. Pani Helena od razu przystąpiła do spisywania kroniki szkoły, która przechowywana jest w dzisiejszej Szkole Podstawowej. Fot. Z archiwum SP Karlino.

Służba zdrowia

Migracja ludności zaraz po 1945 roku była ogromna, w związku z tym miastu groziła epidemia tyfusu. W tym celu do miasta sprowadzona została służba zdrowia. Lekarz powiatowy, doktor lekarz Gliński przy pomocy pielęgniarki Aleksandry Czuluk, czuwał nad stanem sanitarnym miasta. W tym czasie zostało wydane zarządzenie o przymusowym szczepieniu ludności (szczepiono ponad 150 osób dziennie). Tym samym zorganizowano pierwszy powojenny szpital w mieście, który mieścił się przy ul. Bogusława X i zaopatrzony był w dwadzieścia łóżek polowych. W tym okresie zanim pojawił się lekarz Zdzisław Gliński, opiekę lekarską sprawował lekarz niemiecki, któremu pomagały również niemieckie pielęgniarki. Według wspomnień Władysława Ciesielskiego służba zdrowia w Karlinie, a w zasadzie jej formowanie było jednym z najtrudniejszych zadań. Lekarze przybywający na teren Pomorza Zachodniego, szukali atrakcyjnych miast, czego w danej chwili Kołobrzeg nie mógł zapewnić.

Duża migracja ludności oraz mocno zanieczyszczone Karlinio, te dwa zasadnicze czynniki miały wpływ na zagrożenie epidemią tyfusu.

Komisja Sanitarna
przy
Zarządzie Miejskim
w Karlinie

Karlinio, dnia 26.II.1947r.

1

SPRAWOZDANIE

Komisja Sanitarna odbyła w styczniu i lutym b.r. 2 zebrania, na których uchwalono oczyszczenie miasta t.j. wywóz śmiecia i fekalii a także odzyszczenie. W styczniu tabor miejski wywoził 30 fur śmiecia ze śmietników. Z powodu trwających mrozów akcja ta została spóźniona lecz gdy szłokje przystąpi się znów do oczyszczania.

Dnia 28 stycznia w asyście funkcjonariusza M.O. wchodzone do każdego bloku domów i dane nakaz aby wywozono śmiecie i brudy akcja nadal trwa. Dnia 22 lutego b.r. odbyło się w mieście odzyszczenie.

Zakupione przedtem truciki w aptece ob. Klukacza i rozsprzedane po gospodarach i mieszkańcach domów w liczbie 240 sztuk, które w tym dniu były rozłożone wyjąk był/ dobry, gdyż sameladowała kilka osób ze truciaina psakutkowała. Komisja Sanitarna składała się z ob. Reszczyński ob. Krolik i ob. Grykiewicz.

Ref. Kom. Sanitarnej
Grykiewicz Mietr/

Sprawozdanie Komisji Socjalnej przy Zarządzie Miejskim w Karlinie z 26 II 1947 roku.
Archiwum Państwowe w Koszalinie.

Ratusz w latach 50. XX w.
Fot. Archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej.

Panorama Karlina z nieistniejącym spichlerzem
przy ulicy Szczecińskiej. Lata 60. XX w.
Fot. Archiwum Muzeum Ziemi Karlińskiej.

DZIĘKUJEMY